

Fragmente dintr-o psihopatologie a drumului pierdut.

Stefan Kecskemeti

Marele sac al psihopatiilor, o colecție heteromorfă de caricature, cunoscute de oricine care are a face cu un număr suficient de mare de oameni, cuprinde suma indivizilor incapabili de a adopta pentru conducerea vieții lor normele axiologice, strategiile și tacticile validate de comunitatea în care trăesc.

Din acest motiv, fără să fie bolnavi mintal ei se deosebesc de normali prin masivitatea și frecvența dificultăților de încadrare În dimensiunea socială a coexistenței umane.

Vaga definiție schneideriană a legitimat transferarea unei probleme de psihopatologie în psihiatria clinică deoarece definatoriul psihopatiei fiind impactul cu celălalt om, numeroasele epizoade în care un psihopat își creiază suferință –de și rareori trezește compasiune- îl transform într-un dezagreabil pacient. Versantul opus al definiției menționate a permis lui Leo Kanner să spună “psihopat e un individ care nu ne place” oferind lui Ajouriaguerra ocazia de a adăuga malițios “sau cu care am dori să semănăm”.

În ecuația normal-anormal psihopații se plasează univoc pe latura psihopatologicului, în ecuația sănătos-bolnav al psihiatricului în schimb marea lor majoritate basculează episodic.

Întrucât prezenta încercare este doar o tentativă de a verifica optica pedopsihiatrului din punct de vedere psihopatologic, punem în paranteză ecuația psihiatrică încercând să găsim factorii care dau coerență și conținut noțiunii de anomalie psihopatică. În acest fel de la bun început ne dezangajăm aci față de problema criteriilor diferențiale care să permit localizarea psihopatiilor în edificiul nozografic al psihiatriei.

Aparatul mintal al persoanei psihopatică pretinde realului imposibilul și încearcă să abordeze asimetria lumii cu un compass care cunoaște doar un singur unghi imuabil și personal. De aci reacțiile sale aberante în cele mai obisnuite situații ale vieții..

Abundând de evenimente – înșiruiți de situații imposibile pe care și le creiază cu o tenacitate care la oricine normal ar putea fi o trăsătură pozitivă de caracter, viața psihopatului rămâne lipsită de destinație.

Ființă condamnată la veșnicul prezent, privată de capacitatea de înțelegere a necesității, de libertatea opțiunii, psihopatul ne demonstrează incredibilul prototip al unei anti-biografii.

Devenire spre nedevenire, derapaj spre derivă, instalarea psihopatului în incomoda sa structură s-ar putea echivala folosind cuvintele unuia dintre marii noștri scriitori cudrumul pierdut.

Drum pierdut fiindcă psihopatia nu este proces ci rezultat. Vă amintiți poate de Kerbikov și Petrilovitsch. Nu reneg filiația de idei.

Cu certitudine, azi încă, întrebarea despre originile psihopatiei rămân fără răspuns; etiologia devenirii anormale trebuie să fie cel puțin la fel de complexă ca a celei normale, în ipoteza că există o devenire anormală. Dacă vom căuta însă motivele pentru care psihogeneza poate lua o turnură anormală s-ar putea să ne aflăm pe un teren mai fertil fiindcă psihopatia ca rezultat, va avea istoria sa la fiecare psihopat.

Se pune deci întrebarea dacă există un numitor comun al devenirilor care duc spre psihopatie și oare din ce s-ar putea decoda prezența anormalului psihopatogen ?

Psihoticul decade în asintactic față de real, altfel ca dementul decăzut și el; marele oligofren nu accede la gramatica coeziunii lumii, dar neuroticul și psihopatul rămâne tributar realității. Dificultatea diferențierii lor se găsește dincoace de asintactic. Azi încă teza structurii înăscut- imuabile a psihopatului în opoziție cu reactivitatea aberantă, motivată de trăirile psihogen deformate ale neuroticului nu mai are credit. Psihopatia astfel definită nu ar putea fi concepută ca rezultat, cum nimeni nu ar putea explica pentru ce în timp ce unul rămâne sănătos, altul devine neurotic. Ambii sunt victimele unei deveniri anormale dar dacă nevroza este o suferință – ce tautologie - primar patică, psihopatia este o stare patogenă. Dacă neuroticul în relație sin-tonă, rezonantă cu semenii și lumea este un defectiv în formularea trebuințelor sale vitale, purtătorul și victima unei cantități imense de neformulat și/sau neformulabil (psihanaliticenii numesc asta

inconștient), în imposibilitate de a comunica autentic; psihopatul în perfectă cunoștință a trebuințelor sale vitale, formulându-și clar cele de comunicat, devine a-sinton și ne rezonant, înafara relației autentice cu semenii și lumea.

Psihopatia, relevată de Profesorul Pamfil, ca defect moral, se manifestă în plin, cităm : „pe zona de întâlnire între individual și colectiv”, conturarea persoanei psihopatică începe cum bine subliniază Profesorul Predescu abia la pubertate. De și se poate trăda mai devreme, psihopaticul va străbate abia în adolescența (ultimul mare tumult înainte de alegerea profesiei și partenerului de viață) ca un fir roșu, viața victimei sale. În pragul maturității, când persoana se cere confruntată cu deschiderile oferite de societatea în care trăiește, în psihopatie va transpare amintitul defect de rezonanță și sintonie care a condiționat o cădere definitivă în capcanele solitudinii conservând ca unică soluție centrarea pe sine (de fapt este vorba de lipsa de-centrării în sensul dat acestei noțiuni de către Piaget). Fiind singurul subiect posibil, psihopatul este condamnat să-și găsească unicul obiect posibil al iubirii în sinele însuși. Momentul marchează definitivarea caracteristicii pregnante a psihopatului, subliniat de Profesorul Brânzei, alături de Profesor Sârbu „ egofilia”.

Defectul moral al unui egofil, lipsit de rezonanță și sintonie cu ceilalți, confirmă dincolo de pubertate, orice diagnostic de psihopatie independent de orice altă trăsătură, formă de manifestare care permite elaborarea variatelor tentative de tipologizare (fiindcă gândirea noastră medicală nu ne permite să scăpăm de calapodul clasificării calapoadelor) în funcție de dizarmonii particulare, modele însușite, tipare individuale de reacție.

Masivitatea manifestărilor , intensitatea lor, va depinde de factori ziși endogeni, dinamogenetici, temperamentali, corelați cu factorul controlului relativ, oferit de inteligență.

Inteligența , cantitate neglijabilă în definirea psihopatiei, joacă un rol important în manipularea anturajului putând co-determina calitatea imaginii formate de alții despre persoana – personalitatea. Inteligența psihopatului, departe de a reduce malignitatea sa socială, oferă posibilități de mascare, permițând psihopatului să pară mai puțin psihopat de cât este în realitate. Liminarul sau sub-liminarul va purta mult mai „la vedere” stigmatele structurii sale anormale, iar consecințele tulburării de fond se vor juca la nivele mai elementare.

Războiul de om sărac al unui cverulent lipsit și de fantezie (niciodată nu am scăpat de impresia că prostul și paranoicul sunt frați de cruce) va fi un șir continuu de înfrângeri, pe când histrionicul pseudolog dar deștept adesea va înregistra și strălucite victorii. Agresivitatea, alt exemplu, dacă nu este cea brutală, impulsivă a nestăpânitului exploziv, poate fi act rafinat și elaborat al perversului. Apoi știm cum psihopații dealtfel relativ controlați cât de des își demască adevărata față în momentul în care „uzul rațiunii” diminuează de exemplu sub influența alcoolului consumat. De aici și un aparent paradox clinic, psihopatooidul Profesorului Predescu, prin denivelarea organic cerebrală a funcțiilor de control par mult mai psihopați ca „titularii” psihopatiei”. În realitate, deosebire dintre ei fiind esențială : psihopatooidul își pierde normalitatea în timp ce psihopatul câștigă o anormalitate.

Și acum pedopsihiatrul va contraria psihiatrii vârstei adulte prin refuzul de a discuta psihopatologia tulburărilor de conduită și comportament din copilărie, în ciuda faptului că viitorul psihopat în complicata textură a devenirii sale poate prezenta oricare dintre tulburărilor de comportament de la fugă și vagabondaj, mitomanie și eschrocherie la homicid sau tentativă de suicid, ori varianta îmblânzită a autolizei, promiscuitatea și/sau adicția, de la refuzul de a frecventa școala la clasticitate sau piromanie. Și acest lucru deoarece la fel de valabil poate fi reversul medaliei. Viitorul psihopat poate fi un copil care nu deranjează niciodată, copil care corespunde „perfect” așteptărilor anturajului său – și aici se trădează însăși relativitatea termenului de tulburare de comportament- un copil obedient până la lipsa de inițiativă a animalului de turmă care satisface exigențele familiei, putând purta masca normalității până la momentul prăbușirii în astazia-abazia socială, care îl va da de gol la ora pretențiilor de încadrare în colectivitate, scoțând la suprafață structura sa monstruos psihopatică.

Revenim însă la psihopatologie și amintim că asintonia și lipsa de rezonanță, rezultat posibil al unei aberații genetice la fel ca a unei malstructurări cerebrale lezionale pre-,peri-,sau precoce postnatale, ori o simplă lipsă de ofertă de organizatori etologici ai emotivității și afectivității sunt conditii necesare dar nu și suficiente pentru explicarea psihopatologiei persoanei anormale.

Tulburarea psihopatică este în primul rând o tulburare socio-praxică și socio-gnozică având la bază un defect dimensional despre care trebuie să spunem câteva

cuvinte fără a-l putea discuta aici în amănunt. Vom lua ca paradigmă doar defectul în dimensiunea propriei corporalității și temporalității.

Având o schemă corporală bine constituită spre deosebire de copilul cu leziuni cerebrale evidente, copilul în drum spre psihopatie ni se relevă ca purtătorul unei ciudate cecități față de propria imagine corporală, defect bine demonstrabil în probele psihologice proiective, lezionalul nu-și cunoaște bine corpul, dar psihopatul nu și-l locuiește, rămânând înafara acestui fragment de infinit care i-ar aparține de drept. Este bine cunoscută vulnerabilitatea „encefalopatică” a copilului lezional care necunoscându-și corpul nu și-l poate folosi corect. Spre deosebire de lezionalul care nu înțelege pericolul, viitorul psihopat îl sfidează fiindcă este convins că nimic nu îi poate fi ostil. Apoi candidatul la psihopatie, mult înainte de a i se poată pune diagnosticul se remarcă prin incapacitatea de a învăța din trecut și a prospecta viitorul. Deficitul de temporalitate se demonstrează și în incapacitatea de a amâna satisfacerea trebuințelor ceace interzice controlul pulsionilor sale. Condamnat la veșnicul acum și aici el trăește timpul cel mult cum spunea Platon: imagine mișcătoare a eternității.

Deoarece ierarhia omenească impune cel puțin cognitiv acceptarea formală a unui loc și a unui proiect prospectiv cel mai târziu în pubertate, și psihopatul este constrâns să-și formuleze un viitor și un loc la vârsta amintită. Rezultatul cel mai adesea este un loc și un viitor de probabilitate nulă. Fiind adimensional numele acestora este utopia.

În încheiere ne permitem să susținem că normalul, chiar dacă vine din amoralitate, se structurează pe fundamentul unor potențialități care reglementează și etologic începuturile relației intraspecifice. El devine moral sau nu după modelele operante în colectivitatea în care se formează după chipul și asemănarea celor din jur, și ne gândim aici la romantica „imoralitate” a copilului din subculturi, la periferia mediului sociocultural dominant în epoca dată.

Deficitul de sintonie, de relație autentică interzice celui aflat în devenire psihopatică și această integrare.

Dacă în normal varietatea de modele ale antroposului oferă diverse posibilități de a fi moral sau imoral, psihopatul condamnat la utopie rămâne ne-moral sau decade în momentul când ceilalți „aleg”, în imoralitatea originară. Astfel se

produce alunecarea prin lipsă de repere ale persoanei private de busolă în deriva drumului pierdut, iar biografia psihopatului încetează, oriunde și oricând ar trăi el în lumea oamenilor.